

så liten vikt, att befattningen dermed borde vara under hans värdighet. Den som föreslagit en stadga, bör icke blott för Konung och Ständer, utan ock inför allmänna opinionen svara derföre, i annat fall kunna aldrig Konungens gerningar blifva fredade för allt åtal, ty efter allmänna begreppet om en kontrasignation ansvarar kontrasignenten icke för mer än expeditionens riktighet. Jag antager derföre såsom grund för en administrations-plan, att Konungen icke bör underskrifva andra handlingar än dem, som röra Majestäts-rättigheter.

Under Konungens inseende måste administrationen vara delad emellan hans Ministrar, under hvad benämning dessa också komma att existera, genom dem bör hela rikets styrelse koncentreras kring Konungens person, ty eljest finnes ingen *enhet*; men alla till styrelse-verken hörande embetsmän böra också vara dem subordonnerade, ty eljest finnes ingen *kraft*. De böra ansvara icke blott för hvad som göres, utan ock för hvad som försummas, och aldrig eller blott vid särskilda tillfällen böra de få tillgodonjuta hvad Ansvarighets-lagen stadgar i anseende till ledamöterna i Stats-Rådet: *att dem ej kan till last läggas om, emot deras på anförde skäl grundade råd, utgången, utan deras förvållande, blifver olycklig, och det åsyftade goda ändamålet icke vinnes.* Det är bättre för Staten, att en skicklig, men olycklig Minister nödgas nedlägga sitt embete, än att en oduglig skall undgå ansvar för de olyckor han beredt, om också emot sin vilja.

Till beredandet af denna ordning läres fordras, att Presidents embetena i Kollegierna och Statskontoret förklarås lediga, och att Stats-Expeditionernas Chefer få en värdig-

het antingen lika med de båda nuvarande Ministrarne, eller näst efter dem.

Sedan Ständerna sjelfva, vid sistledne Riksdag, föreslagit Ministrar, tyekar jag icke att kalla dessa embetsmän *Minister Stats-Sekreterare*; ett namn som på andra ställen är antagit. Presidenter vore kanske lämpligare, om Konstitutionen icke stadgade, att Presidenterna skola vara ledamöter i Riks-Rätten.

Administrationen i sin allmänna bemärkelse, då dermed förstås hela rikets styrelse, äfven i Juridiskt och Politiskt afseende, delar sig i följande grenar. 1. Lagskipningen; 2. Utrikes Ärenderna; 3. Krigsväsendet; 4. Allmänna uplysningen och bildningen; 5. Inrikes hushållningen; och 6. Financerna.

Justitiæ-Ministern kan anses såsom Chef för Lagskipningen, om Nedre Revision ställes under honom. För utrikes ärenderna finnes redan en Minister. De öfriga administrationens grenar kunna indelas så: att Chefen för krigsväsendet blir tillika Stats-Sekreterare i krigs ärender och får Krigs-Kollegium och Sjö-Förvaltningen såsom Departement under sig; Hof-Kanslern blir chef för Allmänna uplysningen och Stats-Sekreterare i Ecklesiastik-ärender, sedan allt hvad som nu i denna expedition fördrages, och rätteligen tillhör allmänna hushållningen eller ordningen, blifvit derifrån afsöndradt; Chefen för Inrikes Hushållningen blir tillika Stats-Sekreterare för inrikes ärenderna och får Kammar-Kollegium, samt hvad som af Bergs-Kollegium och Magasins-Direktionens befattning kommer att återstå, under sig; Chefen för Financerna blir Stats-Sekreterare för Handeln och Financerna, och får såsom Departement Stats-Kontoret, Tullverket, Postverket, samt hvad som återstår af Kommerce-Kollegium. Denna fördelning bör likväl, i den

ordning Konstitutionen tillåter, undergå någon jemkning. På de grunder som i Särskilda Utskottets Betänkande blifvit framställda, torde det finnas nödigt att en särskild Minister Stats-Sekreterare för Sjöärenderna tillsättes. Denne embetsmans befattning blir också vid närmare granskning mera vidsträckt än man vid en hastig öfversigt kan märka. Hvad som rörer allmänna hälsovården och fattigvården, samt de administrativa befattningar, som nu tillhöra Kommerce-Kollegium, böra också till största delen förflyttas till Minister Stats-Sekreteraren för inrikes ärenderna, för att få ett samband mellan göromålen. — Af samma skäl bör också Kartæ Sigillata-Kontoret och Myntet höra till Finance-Departementet.

Stats-Råden kunna, om Konung och Ständer derom öfverenskomma, till en del indragas. Deras göromål blir hufvudsakligen att vara värdare af konstitutionen och bibehålla ett samband emellan de förslag, som af särskilda Minister Stats-Sekreterare kunna göras. De af Stats-Rådets nuvarande Ledamöter, som genom den här föreslagna indelning blifva Chefer för vissa grenar af Styrelsen, samt Ministern för Utrikes Ärenderna, böra likväl icke vara förbundne att i Stats-Rådet vara tillstädes oftare än någonting der förekommer, som hörer till deras befattning, och vid de tillfällen, som i konstitutionen föreskrivas.

Kammar-Revisionen borde tillhöra Chefen för Kammar-Kollegium, hvilket den också fordom gjort; men då denne Chef redan förut har tillräckligt att göra, torde det vara nödigt att Revisionen förblifver på samma sätt, som den nu är, under samma Chef som Kammar-Rätten, likväl med en förändrad organisation af båda.

P. A. GRANBERG.

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Edinburgska Handels-Kammaren och innevävarne i Leith hafva till Underhuset gifvit följande petition:

”Händels- och Manufactur-Kammaren i Edinburg, inrättad genom Kongl. Privilegium, i den uttryckliga afsigt, att vaka öfver Commercilla intressen i denna del af det förenta Riket, anser för helig pligt, vid en period af exempelöst betryck i hvarje gren af Handels-industrien, att vördnadsfullt fästa Husets upmärksamhet på utländska handels förfall och framställa sin tanka om de orsaker, som dertill bidragit, och hvarigenom Rikets näringar i allmänhet lidit, dess manufacturer följaktligen djupt sjunkit samt dess inkomster råkat i fara att högst betydligt minska.”

”Det synes oss, att det så länge och envist följda system, att lägga stora afgifter på importer, rakt syltar att i främmande länder minska afsättningen på vår egen industris producter.”

”Att den af många Statsmän försvarade läran, som skulle en nation, för att rikta sig genom handel, nödvändigt exportera mer än den inför, är högst falsk.”

”Att på denna falska lära grundas vårt Lands nuvarande handelspolitik.”

”Det synes oss, att den vinst, som hämtas från utförseln af våra manufacturers, vårt skerbruks, våra fiskeriers och grufvors producter, kan i ingen annan form realiseras, eller göras verkksam till ökandet af national rikedom, än i form af importer.”

”Att den säkra vägen till utländska handels försökande är att upmuntra industrien hos de nationer, med hvilka vi handla, eller, med andra ord, sätta dem i tillfälle att blifva våra afnämare.”

”Att vi, för sådant ändamål, borde med låga afgifter låta inkomma andra länders råa producter och sådana handelsartiklar, som klimatet eller andra omständigheter hindra oss att frambringa.”

”Vi anse de höga afgifterna på Baltiska trävaror och jern, på viner och deribland isymerhet de franska, på rätt silke och många andra handels-artiklar, hvilka produceras utomlands, hafva direct eller indirect minskat afsättningen på vårt lands producter i dessa länder; ty genom förtryckande af främmande nationers industri, sätta vi dem utur stånd att vara våra afnämare, och vi gifva deras Regeringar ett exempel att lägga dryga afgifter på vårt lands manufactur-varor och andra exporter.”

"Det synes oss, att detta prohibitiv-system har, efter freden, blifvit följdt af Regeringarne i alla de länder, med hvilka vi handla, i sträng öfverensstämmelse med det, Stora Britannien antagit."

"Att, ehuru ihärdigt också andra nationer må fortfara i detta system, Brittiska Regeringen dock borde begynna en mera liberal och vis handelspolitik, utan afseende på reciprocitet i fördelar, emellan oss och hvarje annan nation, emedan, genom befordrandet af en ökad import från en nation, vi måste vinna en ökad export directe till den nationen, eller medelbart till någon annan."

"Det synes oss, att ett sådant liberalt system i handelspolitiken, hvilket härmedelst i ödmjukhet underställes det Höglöfl. Huset skärskådan, skulle frambringa större inkomst genom en ökad mängd import, ehuru underkastade endast låga afgifter, och på samma gång befordra national-industrien, såsom följd af en i förhållande ökad export."

"Vi anhålla således, att det Höglöfl. Huset täcktes tillåta denna petition komma i öfvervägande hos ett Utskott och vidtaga sådana anstalter, som i det Höglöfl. Husets vishet kunna anses klokast och verksammast, Framhärde &c. &c."

I samma anda, som råder i Edinburgska handels-kammarens petition, talade Herr Stuart Wortley och Th. Wilson i Underhuset d. 3 och 4 dennes. De påstodo, att tullförhöjningarna på utländsk ull voro grymma och okloka; att endast af denna orsak ingen Engelsk fabrikant kunnat antaga ett nyss gjordt anbud att beklåda Ryska armeen. Äfven landtmannen led af ull-taxan; och intet parlament hade någonsin till den grad lemnat sin pligt ur ögonsigte, som det sista vid denna taxas beviljande.

Alderman Wood har i Underhuset gjort en ganska märkelig motion om en spion vid namn Edwards, som icke blott angifvit, utan ock upspunnit conspirationen på Catogatan, försett de sammansvurna med pengar och vapen o. s. v. Wood hade angifvit Edwards hos Lord Sidmouth, som förklarar sig ej kunna taga befattning med målet. Han hade då ingen annan utväg, än att väcka fråga i Underhuset, på det anstalter måtte fogas om brottslingens ställande för rätta. Ehuru motionen icke synnerligen understöddes, så förekommo dock en hop rätt bittra saker mot spioneriet och Ministrarne, som hade mycken möda att försvara sitt system att "använda en brottsling för att vaka öfver den andre". Några tyckte dock, att detta gick nog långt, då dylika väktare ej nöjde sig med att

angifva, utan äfven anstiftade och förledde till complotter. Wood har annonserat ytterligare motion i ämnet.

D. i Maji afrittades Thistlewood, Davidson, Ings, Brunt och Tidd. Både inför domstolen, vid domens afkunnande, och vid afrittningen visade de det mest oförfärad mod och en gränslös bitterhet mot ministrarna. Thistlewood sade inför domstolen, att han genom Sidmouth's och Castlereagh's mord velat sjunga ett requiem för de i Manchester oskyldigt mördades själar. Davidson åberopade Stora Chartan, hvars verkställighet folket hade rätt att yrka med vapen i hand. Han, som de andra, påstod sig icke haft något ondt upsåt mot Konungen. Ings hoppades, att hans barn skulle lefva länge nog, för att se den dagen, då rättvisa skulle ske nationen. Såsom Engelsman ville han häldre dö som en man, än lefva som slaf. Brunt sade sig icke vara förrädare hvarken mot Konungen eller Söderneslandet; men han var fiende till en faction af krämare, som lika höllo Konung och folk i slafveri. Förr förtjente han 3 å 4 Pund i veckan som skomakare, och då blaudade han sig icke i politiken; men sedan han icke kunde vinna mer än 10 shillings i veckan, hade han begynt forska efter orsaken till denna förändring och sett, att de magtägande endast funderado på medlen att utarma folket. Oförfärad skulle han stiga på schavotten och offerade gerna allt för den stora striden mot tyrannerna. Tidd sade blott, att hvartenda vittne mot honom vittnat falskt. — På schavotten visade sig Thistlewood distrait och lugn, Ings och Brunt skrattade och sjöngo. Endast Davidson var något rörd och talade med presten. — De öfrige fem dömde äro redan deporterade. Gilchrist (en arm varelse, som gråtande inför domstolen bedyrade, att han ingen ting visste om complotten, att han, dagen då den upäcktes, ingen ting ätit, och att han gått med till ladan, för att få en bit ost) har blifvit kvarhållen i fängelse och får troligen nåd.

Spanien. Regerings-juntan i Galicien har visat en stark stridighet i tänkesätt och mesurer emot Kongl. Regeringen i Madrid; hvarföre också denna sednare i största hast till Galicien affärdat Öfv. Lieut. St. Miguel (f. d. Chef för Riego'ska colonnens general-stab), för att underhandla och bilägga. — I Navarra synes vara en stark spänning mellan Mina, som vill utöfva en allmän och utomordentlig magt, samt Pamplonas borgerskap, som deri gör honom kraftigt motstånd. Tvisten skall hafva gått så långt, att båda partierna skickat särskilda courierer till Regeringen, för att be-

gåra hjälp mot hyarandra. Magistratspersonernes hus skola vara af Mina med soldater omgifna. — I Catalonien skall det hafva lyckats att hålla en hop öfverspända hufvuden i tygeln; och man satsar sig ifrigt med national-milicens organisation.

Konungen har, under d. 23 April, decreterat, att alla landsflyktige Spanjorer utan undantag, således äfven Josephinos, få återkomma till fäderneslandet. Då Spanska Consuli i Bayonne förkunnade detta, såg man de der vistande flyktningarna gråta af glädje. Många hafva redan afrest till Madrid, bland dem Josephs f. d. Minister, Marq. Almenara.

På de fem Leonska Chiefernas, genom Arco Aguero öfyerlemnade, underdåniga anhållan att slippa Gen. Majorsgraden (på det folket icke måtte tro, att egenlyttiga afsigter ledt dem i deras företag) har Konungen, genom Krigs-Ministern låtit svara, att H. M., som i dem såg värdiga Spanjorer, hvilkas ädla och oförfärade ståndaktighet öpnat en väg för folkets dittills nedtystade röst till H. M:s öra, icke kunde bifalla deras anhållan. — Madrids Garnison har till barnhuset skänkt de summor, som genom subscription influtit till Garnisonen för dess patriotiska upförande d. 8 och 9 Mars. — Staden Malaga reser en stod åt Riego, på samma torg der han försvarade sig mot O'Donnells truppar. — I den lilla staden Casa vermeja hafva vänner af Constitutionen inrättat en lärostol, till föreläsningar deröfver.

Infanten Don Carlos har försvunnit och kan ej upptäckas. Redan länge hade man ett vaksamt öga på honom.

Frankrike. Dep. Kammarens Utskott öfver vallagen har slutat sitt arbete och valt Lainé till rapporteur, så att man icke bör tvifla om antagandet. Hr. Manuels förslag om en address till Konungen, angående Frankrikes tillstånd, förkastades d. 5 dennes af hemliga Utskottet med betydlig pluralitet, efter en lång och ganska het debatt. — Clausel de Coussergues skall icke hafva öfvergifvit sin anklagelse mot Hert. Decazes, utan vara sinnad att "framlägga den inför Frankrikes och Europas ögon". — Tidningarna återkalla nu den nyheten, att anklagelse-domstolen afgjort frågan om national-subscriptionen. För denna subscription är äfven en tidnings-utgifvare i Bordeaux stämd.

Alla prefecter och militär-befälhafvare, som varit frånvarande från sina poster, hafva fått befallning att återvända dit. — Ultras i Nimes äro högst förbittrade mot Madier de Montjau. Denne

anses dock af alla andra, för en ganska aktningvärd man, högst tillgifven Konungen och dess famille, hvarpå han visat många prof.

Likasom i England och Tyskland, har nu äfven i Frankrike frågan om prohibitiv-systemer och höga tulltaxor begynt blifva ett fält för stridiga meningar och debatter. Märkvärdigt är, att prohibitiv-systemet har sina förfäktare i synnerhet bland Ultras.

Två petitioner hafva blifvit till Deputerades Kammaren ingifna, i fråga om hvilka Kammaren gått till ordningen för dagen: den ena af redactören för *Elsasser Patriot*, Hr. Marchand, som begär definition på ordet *politik*, för att veta, hvad slags beslut få äga rum utöfver allmänna lagen; den andra af en Hr Dupierre, som önskar, att bruket af orden *Ultra Royalister* och *Ultra liberala* må förbjudas tidningarna.

Gen. Lieutenanten Rogniat har, på Kungelig befallning, genomrest de östra gräns-departementerna. Det försäkras, att hans updrag varit att rådgöra med civil- och militär-auctoriteter och utforska invånarnes tänkesätt. Man är öfvertygad, att han fått endast tillfredsställande underrättelser. De ofta smädade invånarne i östra delen af riket äro väl fullkomligt för det constitutionella systemet och de liberala institutionerna; men därjemte tillgifna Konungen och Dess dynasti.

Tyskland. Würtembergska Deputerades-Kammaren har afgjort frågan, huruvida Kammaren framdeles skall vara fördelad i sectioner, och beslutit, med 45 röster mot 40, att den skall så vara. — En i samma Kammarer gjord motion om nödvändigheten af den högsta möjliga fullkomning af en politisk och moralisk folks-utbildning, innehåller högst märkvärdiga sanningar, som kunna lämpas äfven på mångt annat land. I Würtemberg finnes icke något oafhängigt och opartiskt medelstånd, utan tvertom yttras den allmänna opinionen ännu nästan uteslutande af embedsmanståndet, som ej kan äga de erforderliga egenskaperna af ett medelstånd, hvilka enligt sakens natur förena sig hos dem, som genom besittning af fast egendom föranlåtas att hysa ett varaktigt och till deras arfvingar öfvergående interesse. På bildande af ett dylikt stånd anser talaren regeringen böra fästa afseende vid ett framtida användande af de stora Kronogodsens, hvarvid äfven kunde finnas hjälp mot den af öfverbefolkningen härflytande näringslöshet och utvandringssjuka. Den hittills rådande grundsats, "att Staten snarare är en förmyndare-anstalt än blott en vakande

magt," har födt ett inblandande i medborgarnes och deras familjers inre förhållanden och hushållning, hvilket borde förebyggas.

Württembergiska Ständerne arbeta i allmänhet ifrigt på ordning och besparingar i Riksstaten. Ministeren för de inre ärenderna jemte Kyrko- och Skolväsendet använde förut 292,016 Fl.; denna summa är nedsatt genom embetens indragning. Genstärmeriet, som kostade 139,188 Fl., är föreslaget att uphållas och ersättas af en mindre kostsam polis-personal. Krigs-departementet fordrar 2,202,969 Fl. Arméen är ansenligt minskad, så att den för närvarande utgör blott 4906 man; men besparingarne, som härigenom upkommit, hafva hittills blifvit använde till upköp af ammunition och förråd. Utskottet har föreslagit att nedsätta militär-staten till 1,944,473 Fl. och således bespara 258,486. Justitie-departementet rager 420,585 Fl., hvori äfven nedsättning lär komma att äga rum. Theatern kostar 139,270 Fl., hvaför 33,000 infläta för billetter och Konungen ger 10,000, så att 96,272 falla staten till last. Utskottet har önskat, att Kapellets kostnad måste upföras på civil-listan.

I Göttingen hafva *demagogische Umtriebe* blifvit upptäckta. Studenterna sjelfva hafva funnit *Burschen* ibland sig och gått derhän loyauté, att de utmanat dem.

En astronom i Wien, vid namn Steinhelbel, som i fyra år gjort observationer på solfläckarna, har d. 12 Febr. i år sett en fläck, som varit alldeles rund, haft en rund atmosfär och gul färg, samt ordentligt gått genom solen på fem timmar. Möjligtvis kan det vara en planet, hvares bana går inom Mercurii.

America. Cochrane har uphållit blokaden för Callao och ämnar sig att uppsöka Spanska skeppet *Prueva*. — De i Buenos Ayres inryckta Monteneros af Belgrados armée hafva insatt en federal-regering. Krigsförklaring mot Portugal väntades.

Hr. Randolph föreslog i Representanternas hus af Nord-Americanska Congressen, att huset skulle ajournera sig, för att bistå Commodor Decatars begrafning (som fallit i duel med Commodore Barrow) och att medlemmarne borde bära svart flor om armen till sessionens slut. En annan ledamot invände, att då Commodoren omkommit genom en handling, stridande mot Guds och landets lagar,

vore ej anständigt att visa honom så ovanlig hederbetygelse; hvarpå motionen återtog.

INLÄNDSKA NYHETER.

Sistl. Fredag d. 19 uprättades förslag till det lediga Justitie-Borgmästare-Embetet i Stockholm, då de Fentio äldstes röster sålunda utföll: Borgmästaren i Hallqvist 40; Rådsmannen Lagmannen och Riddaren Landberg 38; Magistrats-Secretären Lagmannen Låker 23; Borgmästaren och Riddaren Sandberg 22; Borgmästaren Lagmannen Ullberg 18; Advocat-Fiscalen Lagmannen och Riddaren Laurin 6. Helt till förstnämnde komma således att upföras på underdånigt förslag.

Från Lund berättas följande händelse. I Konga prestegård upstod, natten efter d. 25 sistl. April, en väld, som ej märktes, förr än den redan för långt gripit omkring sig, för att kunna dämpas. Kongl. Hofpredikanten och Kyrkoherden derstädes Petr Schyttén, försökte rädda Kyrkans viktigare tillhörigheter, men blef därigenom endast sjelf ett offer för lågorna, liksom två flickor, döttrar af utnämnde Kyrkoherden i Bosarp Magister Chr. Roos, som, på resan för att tillträda sitt nya pastorat, besökt sina svärföräldrar, Hof-Predikanten Schyttén och dess Fru. Denna sistnämnda lyckades att tränga ut genom lågorna, men betäckt med brännsår, hvilka voro för svåra att läkas. Han dog, efter tre dagars rysliga plågor. Äfven en tjänstpiga omkom. Ingen ting räddades, hvarken af boets eller Kyrkoh. Roos's egendom. Denne, såsom stadd i flyttning, hade med sig allt hvad han ägde. Hans Fru, förfärligt skakad af sina föräldrars och sina barns rysliga död, lærer knappast kunna länge uthärda. Vid samma tillfälle antändes åtskilliga andra egendomar i pastoratet och två personer inbrändes. Mordbrand lærer vara orsaken till olyckan. Ransakning är redan börjad och flera misstänkta personer häktade.

Numera påstås såsom säkert, att Engelska Under-Stats secreteraren Fitzgerald kommer såsom Minister till Stockholm.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 25 Maji.

Sine ira, studio et metu.

Af trycket har utkommit: *Kongl. Commerce-Collegii Underdåniga Utlåtanden, jemte Hr. Presidenten och Commendeuren m. m. Friherre Edelcrantz's särskilda yttranden, i fråga om Produkt-Plakatets uphäfvande med afseende på Nord-Amerikanska och Nederländska fartyg.* Stockholm hos C. F. Berglund, (f. d. Marquardska Boktryckeriet) 1820; 42 sid. i quart.

Här i Sverige är det ty värr så beskafadt, att öfverläggningen om en ekonomisk fråga nästan alltid drifves med bitterhet. Stora allmänna åsigter äga högst sällan rum; fråga är nästan aldrig om hvad som kan vara fördelaktigt för landet och folket, hvilken politik i ekonomien kan vara den naturligaste; fråga blir endast om den eller den näringens fördel, om ett steg skadar eller gagnar densamma, och om det strider eller icke strider mot något privilegium.

Om framfarne Svenske lagstiftares mening varit att skilja alla interessen i staten och sätta dem i strid mot hvarandra, så må man tillstå, att de lyckats fullkomligt. Vi hafva, för fyra hundra år tillbaka, sagt och utländingar hafva sagt efter oss, och vi åter efter utländingarna, att afund ligger i Svenska folkets nationallynne. Det är så lätt att hjälpa sig från förklaringen af ett fenomen, genom att uprepa, att det

är oförklarligt, att det ligger i natur, lynne m. fl. dylika obestämda saker. Men förbräelsen om fallenhet för afund är orättvis mot Svenska folket. Olika lagar och författningar bilda olika lynnen hos nationer, då annat är lika.

Ifrån den tid, då Sverige först tog någorlunda form af stat, har nationen vant sig vid denna eviga, sega strid mellan interessen, denna skarpa begränsning af yrken och rang, som gör, att den ene tänker som den andre: Den där står mig i vägen, innehar en plats, drifver ett yrke, hvarifrån han vill stänga mig och som följaktligen äro fördelaktigare än min plats, mitt yrke; allt hvad han vinner, är en stöld från mig; hvarföre skall icke jag äga samma förmåner som han? Och isoleringen gör, att detta ofta är ömsesidigt. Köpmannen tänker om Fabrikanten och Fabrikanten på samma gång om Köpmannen, Embetsmannen om näringsidkaren och näringsidkaren om embetsmannen: denne har större fördelar och söker större fördelar än jag; därför måste jag vara på min vakt, måste försvara mig mot honom; han som jag kan icke söka annat än sin fördel; allt hvad som talas om det allmänna, om liberalitet o. s. v. är blott en mask, hvarunder man döljer enskilda åsigter; och annorlunda kan ju icke vara, då hvarenda människa hörer blott till sig och ett skrå.

I närmaste släktskap med detta tänkesätt står den stupiditet, hvarmed man hänger vid vissa gamla satser eller, som de kallas, allmänt erkända sanningar. Då man skall undersöka någon fråga, går man alltid ut från en gifven sats, hvilken antages för orubblig, och sedan bygger man på den och raisonnerar lärdt och djupsinnigt, icke besinnande, att det möjligen kan vara just den satsen, som hade tålt det närmaste skärskådandet. Man kan härvid ej afhålla sig från att i korthet berätta anedoten om Kon. Carl den Andre i England och hans Vetenskaps-Akademi. Konungen, som var fallen för skämt, förelade Akademien den frågan: hur kommer det till, att om jag väger ett quantum vatten och sedan släpper en lax däri, så väger vattnet och laxen icke mer än vattnet ensamt? Akademien, som bestod af grundlärda män, begynte raisonnera, calculera, disputera och vetera, och tillvägabragte sålunda ett underdånigt utlåtande, som redan var skrifvet på veblin och färdigt att afgifvas, då någon föll på den jacobinska idén att säga: men, Mine Herrar, vi borde dock kanske se efter, om det verkligen förhåller sig så riktigt med den där laxen. Kärlet, med vattnet uti, sattes på en våg och vågen stod jemnt — laxen släpptes däri, och se! kärlet drog i ögonblicket åt backen. Skada imedlertid, att utlåtandet icke fick afgå; ty Akademiens grundpelare sjelfve tillstodo, att de aldrig så calculerat, aldrig så ansträngt sitt lärdomsförråd och — aldrig varit så öfvertygade.

Detta är i korthet historien om de flesta undersökningar, där man stadnar vid en viss trosartikel, hisnar för djupet, i fall allt, äfven sjelfva grundvalarne, skall undersökas, och beder sitt ave Maria vid reliquierna af fordna tiders vishet, hvilken kan hafva varit aktningvärd då hon lefde, men hvars multna ben, likasom alla an-

dra, ej göra många underverk. Frågor finnas, hvilka väl handla om så verldsliga ting, att det tyckes som de borde kunna lösas, men på hvilka den flinthårdaste calcul ändock icke biter. Man förvånas, arbetar, så att svetten dryper af pannan, och får slutligen formler, som på det nogaste följa af premisserna — och ändock slå de icke in med verkligheten. Man förtviflar och begriper icke, hur det är möjligt. Man tänker ej på, att en lax möjligtvis kan vara öfverhoppad, och raisonnementet, såsom Iliaden, påbegynt midt uti ämnet.

Vi hafva ett product-placat. Detta är Svenska handelns palladium och måste bringa honom till all möjlig höjd och fasthet. På denna ovedersägliga sanning vilja vi tills vidare ingalunda tvifla. Men huru kommer det till, att den af ett sådant palladium skyddade handeln ändock icke vill blifva någon ting utaf? Att våra skepp ruttna? att de icke äro fler än då product-placatet utfärdades? att våra köpmän dagligen kulbytera? att vi aldrig ägt några köpmän i stort? att kursen försänras? att utländska varor blifva allt dyrare och dyrare? att de inhemska falla i pris? — En krisis kan det icke vara; ty en krisis af hundra år är en något för lång krisis. Än ytterligare: hur kommer det till, att den enda epok i sednare tider, då vi verkligen haft en skugga af handel och då både våra egna producter betalt sig och de utländska kunnat fås för menskligt pris, just inträffat med en suspension af product-placatet?

Dessa frågor måste plåga hvarje medborgare, som vet något och bekymrar sig något om vår Statshushållning. Ingen ting är således naturligare, än att man fattar i tillfället att tänka och meddela sina tankar derom, då fråga på officiel väg blifvit väckt om just samma product-placats bestånd el-

ler uphäfvande, i afseende på två af de mäktigaste köpmans-nationer på jorden.

Först påtvinga sig oss några reflexioner öfver den här vedertagna olika procedur-re vid ekonomiska frågors afgörande. Vederbörandes hörande är en term, som dagligen förekommer; men hvars betydelse man kanske ändock icke behörigen öfvervägat.

Vårt felaktiga, af privilegier och skräväsande öfverväxta representations-system har föranledt den våra Konungar tilldelat, i andra constitutionella stater okända, magten att stifta ekonomiska lagar. En dunkel känsla af nödvändigheten att inhämta folkets tankar äfven i ekonomiska frågor har då föranledt det så så kallade vederbörandes hörande; ty en regering känner (om hon ock icke vill tillstå det för sig sjelf, om hon ock anser folket för aldrig så omyndigt) att dess styrka ligger i folkets samtycke till de författningar, som vidtagas, och i dess öfvertygelse om deras nödvändighet. Friheten i discuterandet af grunderna för regeringens steg är elementet för all annan frihet; och regeringen måste finna sin styrka deri, så vida hon icke föresatt sig att gå sin väg, under det allmänna tänkesättet går sin eller ock alldes tiger. Bokstafven afvärjer oförrätter d. v. s. gör det negativa goda; men endast anden kan verka det positiva.

Derföre hafva våra regeringar, äfven de mest despotiska, valt att höra allmänna tänkesättet, då fråga varit om allmänna steg. Men dessa frågor hafva gått officiel väg; man har varit *vederbörande*, allt efter stånd och yrke. Att göra hvarje tänkande medborgare dertill, såsom sakens natur tyckes fordra, det har man ej velat. Med ett ord, man har icke älskat publiciteten; och detta till största delen derföre, att *vederbörande* sjelfva ej älskat den. Orsaken härtill skola vi straxt få se, då

fråga blir om sättet att bestämma vederbörande. Detta åter leder till en annan betraktelse, hvad som nemligen är *privilegii-fråga*.

I England, Frankrike &c. äro alla frågor, som inför national-representationen afhandlas, privilegii-frågor, efter vårt begrep derom; d. v. s. alla Ståndens bifall fordras, för att få något förslag genomdrifvet. Men då deras Kamrar, eller hvad vi kalla Stånd, endast äro två, och desse icke äro sönderdelade efter olika intressen eller rättigheter; så har det också icke fallit dem in att anse en fråga, som angår hela nationen, kunna afgöras utan hela nationens bifall. Hos oss deremot är, såsom förr blifvit visadt, nationen sönderbruten i skran, hvilka särskildt representeras. Våra kamrar äro för många och af för mycket olika intressen sammansatta, för att kunna någonsin fullkomligt förenas i tänkesätt. För att någonsin få en fråga afgjord och icke stadna vid ett Polskt veto har man således varit tvungen att stadga, det pluralitet kamrarne emellan skulle gälla. Men den gäller endast då frågan kan lika angå hela staten; den gäller icke, då någon af de privilegierade bestånds-delarne är mera intresserad deri än de andra. Detta vore väl en omöjlighet, om *Statens* och *nationens* fördel vore föremål för en opartisk undersökning; och derföre har man vant sig att, då det förstenande ordet *privilegii-fråga* är uttaladt, icke vidare fråga eller redogöra, hvad som är rätt eller nyttigt i sakens natur, blott discutera, om frågan verkligen är privilegii-fråga eller icke. Befinnes hon vara det, så stadnar all öfverläggning om billighet, rätt och opinion.

Söker man den naturliga grunden till privilegii-frågor, d. v. s. sådana deri någon har rätt till veto och öfver hvilka nationens pluralitet ej äger magt, så kommer

man aldrig längre, än att der två gjort ett contract med ömsesidiga vilkor, så kan ingen, utom contrahenterna, bryta det. Men ett vilkor för ett contracts helgd är, att det helt och hållet rörer contrahenterna, och icke är slutadt till tredje mans förfång. Frågan blifver således att afgöra, huruvida en privilegierad verkligen slutit contract med Staten, d. v. s. med alla de öfriga medborgarne, huruvida contractet blifvit uppfyllt, och ändtligen huruvida det är slutet till tredje mans förfång eller icke. Denna sista fråga lyder annars så: om ett ämne, hvori läran om privilegii-fråga gäller, är *allmänt* eller icke.

Få eller kanske inga ämnen i statsläran finnas, som äro så enskilda, att de angå blott den eller den gifna personen, den eller den folkklassen, det eller det skräet. Ty då medborgarne, en för alla och alla för en, förbundet sig att svara för fyllandet af statens behof, äfvensom för hvar enskilds skydd under lagen; så kan det aldrig vara nationen likgiltigt, hvarken att någon enskild lider eller njuter af staten mer, än sin tillståndiga rätt. Hvad han undviker att bidra, måste falla på de öfrigas skuldror; hvad han måste draga öfver sin förmåga, förstör honom och sätter honom ur stånd att sedermera draga något.

Om representationen är rätt fördelad och valen så inrättade, att de väljande kunna försäkra sig om likheten af sina ombuds tänkesätt med sina egna, så är representationernas pluralitet äfven nationens pluralitet. Hvarje *allmän* fråga måste således alltid kunna afgöras. Med den *enskildes* rätt får representationen aldrig befatta sig, så vida den enskilde icke sjelf skjutit sin sak under representationens afgörande, eller ock vill ingå ett fritt contract med staten, då hans röst ensam upväger hela representationens. Då någon (enskild eller bolag)

således åtagit sig något onus, och representationen funnit, att han därpå icke går förlorad; då är han sedermera på sin sida herre öfver sitt contract, och detta kan icke brytas, vilkoren därvid, sättet för dess uppfyllande icke ändras, utan båda contrahenternas fria och ömsesidiga begifvande. Exempel på ett sådant contract är Svenska rötteringen, som således, enligt sakens natur, är en verklig privilegii-fråga, ehuru den icke allmänt lärers så betraktas.

Men en sådan contrahent får icke, *såsom sådan*, hafva en röst i representationen. Han vore då contrahent på båda sidor, och komme naturligtvis att, å den sidan, der han icke är ensam contrahent, arbeta för sin fördel å den andra, der han är ensam. Ett sådant förhållande skulle föda eviga strider, hat, egennyttia och allt slags förderf inom representationen, och slutligen göra denna blott till en tunnelplats för passioner och enskilda afsigter. I en representation, sålunda sönderbruten i stycken, kan aldrig statens och det allmännas interesse få en röst.

Af helt annan natur är det contract, som samhället slutit med sin furste. De två högsta magterna inom staten kunna icke sätta en domare öfver sig. Den enes röst måste således upväga den andres, om icke endera, vid ett missförstånd å den andres sida om sin sanna fördel, skall råka i fara att förlora allt inflytande och så godt som försvinna. Der har *hela nationen* ett privilegium och kan nyttja sitt veto.

Regenten å sin sida har också ett privilegium och ett veto, i allt hvad lagar heter *), men han har det icke i fråga om de pålagor, nationen åtager sig. Vid dem

*) Ett bland grundfelen i Norska och Spanska constitutionen är, att Konungen icke äger veto mer än till en viss tid.

har nationen ej blott veto, utan ensam öfverläggnings och beslutande rätt **). Engelska underhuset är och har i flera århundraden varit ganska svartsjukt om detta privilegium; och beskattningsbiller gå blott pro forma genom Öfverhuset, på det Lorderna må se till, att ingen ting obehörigt och främmande är inblandadt, som kunde röra den egentliga lagstiftningen. Lorderna sitta egentligen icke i representationen, för sin egendom. Men folkklasserna äro icke söndrade, såsom här. Lorders söner och anförvandter hafva inträde i parlamentets andra kammare och kunna där bevaka deras interessen i beskattningsfrågor.

Resultatet af allt detta är: att ingen, mer än *hela nationen*, har något i sakens natur grundadt privilegium, att ensam afgöra, eller neka att mot dess vilja afgöras *allmänna* frågor; och att ingen enskild eller corporation, utan förnärmande af samhällets rätt, äger veto i andra frågor, än om contracter, där han är contrahent, och som ej äro ingångna till tredje mans förfång.

Dessa betraktelser hafva uppstått, i anledning af vissa yttranden af några handels-societeter, som trott, att frågan om product-placatet kunde vara privilegium-fråga. Ty då de förmodat, att ett ekonomiskt ämne ej kan afgöras utan ständernas hörande, så har tanken på privilegium sväfvat för dem. De veta fullväl, att Konungen äger afgöra hvarje ekonomisk fråga, så vida den icke innefattar privilegium.

Vi vilja icke och behöfva icke yttra oss öfver denna tanka. Vår mening om

privilegium-frågor i allmänhet synes af det föregående; och ämnet är vidlyftigt och tillfredsställande discuteradt i sista Ekonomi-Utskott, vid öfverläggningen om trädvaru-handeln, som man ville tvinga in under product-placatet, och product-placatet under privilegium. Vi återkomma till betraktelsen öfver *vederbörandes hörande*.

(Forts, c. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Konungens kröning är utsatt till d. 1 Augusti. — Kingsbench har enhälligt afslagit Hunts besvär och ansökan om ny rättegång. Domen öfver honom kommer således att fällas, på grund af Jury's utsago.

Hr. Brougham har i underhuset väckt en ytterst vigtig fråga, som han ansåg för nödvändig förelöpare till den om civil-listan. Han gjorde nemligen huset upmärksamt på den felaktiga regleringen af civil-listans inkomster, på ovissheten och ofta orenheten af inkomsterna, t. ex. den så kallade Amiralitets-skatten (inkomsten af priser till sjös), fyra procents-skatten från Indien m. fl., hvilkas användande parlamentet ej ägde controllera. Han föreslog detsföre, att huset skulle reglera civil-listan på ett sätt, förenligt med kronans ära och värdighet, samt undersåtarnes fördel. Debatten var varm. Ministrarna Canning och Vansittart bestridde; Mackintosh, R. Wilson, Tierney m. fl. understödde motionen, som ändligen förkastades med 273 röster mot 155. Detta förhållande mellan rösterna synes nu vara det vanliga; och öfverlägsenheten af Ministrarnes parti i Underhuset är således updagad.

D. 8 Maji har Alex. Baring framlagt både Londonska köpmännens och Edinburgska handelskammarens petitioner om större handelsfrihet, och i ett vidlyftigt tal starkt yrkat afskaffande af alla författningar, som inskränka Engelska handeln med andra nationer. Han trodde, att inskränknings-systemet ingalunda bidragit att höja England till den storhet, som det hunnit, och för närvarande endast hindrar uprätthållandet af landets välmåga. En sådan mans omdöme äger stor auktoritet, och hans mening understöddes dessutom af Grenfell, Philips, Douglas, Beaumont, Lord Milton, Maberly, Wilson och Ricardo. Ingen nämnes, som ta-

*) Så mycket märkvärdigare måste det förefalla, att hos oss beskattnings-frågor linnas, där Ständerne ej blott sakna denna ensamma beslutningsrätt; utan till och med veto, t. ex. tulltaxors beslutande å spannemål. Våra Ständer har ju till och med blifvit vägradt att revidera tullmedlens förvaltning.

lat emot; endast Robinson, ehuru han gillade grundsatserna, påstod, att då systemet så länge existerat och var så införlivadt med andra grenar af styrelsen, vore hastig förändring farlig. Petitionerne lades på bordet. — Sir G. Clerk framlade d. 9 i Underhuset och understödde en petition af Leeds's handlande, angående handelsfrihet och i lika anda som de föregående. Lades på bordet.

D. 9 gjorde Sir J. Mackintosh motion om sätande af ett Utskott att öfversé de nuvarande strafflagarna. Antogs. Äfven lästes flera af honom föreslagna biller i ämnet. — Alderman Wood uplifvade frågan om Edwards, framdrog en mängd skriftliga bevis, och yrkade sätande af ett utskott, för att taga målet i öfvervägande. Debatten blef lång, intressant och slutligen ganska het. Sir R. Wilson understödde motionen. Bankes sökte bevisa, att proceduren var ovanlig och orimlig. Hobhouse höll sitt första tal och, för att bevisa, det huset understundom blandar sig i brottmål, anförde han sitt eget exempel och det straff, huset honom ådömt. På detta ämne återkom han flera gånger, angrep spioneri-systemet och slutade med att säga, att om motionen bifölles, skulle huset göra ett offer åt Engelska folkets tänkesätt och önskan. — Attorney General förebrådde Wood att hafva frågat och oroat Thistlewood i dess yttersta stunder. Burdett kunde icke inse, hvarföre Ministrarne ej ville tillåta undersökning, om allt förhöll sig riktigt. Canning frågade, om huset skulle vilja uptaga ett så besynnerligt mål, endast för några rodomontader af den högaktade Aldermannen eller af den välborne Baronetten (Burdett) och "dess man". Burdett uppretad sade, att han ej ville följa den välborne ledamoten i dess orimliga, oförnuftiga och löjliga öfverdrifter. Hvad mente han med "dess man"? Han påstår, att den högaktade Aldermannen är "rusig af popularitet"; men den Välborne Herrn sjelf synes vara "rusig af oförskämndhet". (Ropades: Ordning!) — Ändtligen lyckades att få slut på personligheterna; votering företogs, och motionen förkastades.

Spanien. Konungen har sagt till Franska Ambassadeuren: om någon i Frankrike skulle tvifla på upriktigheten af mitt bifall till constitutionen, eller påstå att jag blifvit tvungen till eden, så updrager jag Er att motsäga sådant och skriva till Ert hof och Edra vänner, att mitt beslut varit frivilligt. — Den conspiracy, hvarför så många blifvit arresterade, lär icke hafva varit af betydelse, utan anses nu med åtlöje. Äfven berättelserna om oroligheter i Navarra och om

Minas stridigheter med invånarne, skola vara alldeles öfverdrifna. Ett och annat tumult har väl försports; men så snart folket blifvit uplyst om verkliga förhållandet, har lugnet återkommit, och äfven förtroendet till General-Capitainen. Hela Navarra har valt en regerings-junta, i stället för den af borgerskapet i Pamplona tillsatta. Mina har af juntan i Madrid fått föreskrifter om sitt förhållande. I Galicien går allt sin lugna constitutionella gång; valen utfalla tillfredsställande. De emigrerade Biskoparne och andra återkomma; officerarne vid f. d. Pols armée bestraffas endast med satiriska slagdängor. Bataljonernas resning i Aya-monte var ett obetydligt larm. Bataljonen Lealtad har der besvurit constitutionen.

Med allt detta talar dock den Madriske Conservador om en contra-revolution, som le Servile upspinna. Han lägger juntan till last, om hon försunimar att förebygga de onda följderna. — Josephinos hafva väl tillstånd att återkomma till riket, men få endast uppehålla sig i de Baskiska provincerna och Burgos. —

Genom ett Kungligt decret är anbefalldt, att alla barn skola upfostras i constitutionens grundsatser. Presterna skola gifva undervisning deri på Sön- och Högtidsdagar, lika som Skolmästare i läseskolarne och Juris Professorer vid Universiteterna. Municipal-råden skola månadtligen inberätta, hvad som blifvit tillgjordt, och en stor Stereotyp-upplaga af constitutionen skall utgifvas.

Åter svärma Insurgent-Kapare omkring kusterna och hafva tagit en mängd fartyg mellan Alicante och Malaga.

Porliers enka, som uthärdade sin mans olycka, har nu blifvit så skakad af den heder, som blifvit bevisad hans ben och hans minne, att hon förlorat förståndet.

Frankrike. D. 6 dennes framlade Lainé, i Deputerades Kammaren, Utskotts-betänkandet om vallags-förslaget. Folkträngseln och upmärksamheten var större än någonsin. Kronan, sade L., hade varit så öfvertygad om nödvändigheten af en ändring i vallagen, att hon häldre åsidosatt sina i talet vid Kamrarnas öppnande gifna löften, då hon sett alla komma däri öfverens, att Chartan i ingen del blefve angripen. Att modificera denna vore ej att ändra henne. Det funnes till och med republik, där folket valde bland candidater, föreslagna af aristokratiska corporationer. Det vore svårt att tänka sig ett godt vals-system, där icke Candidater antingen lagligen föresloges eller sjelfve presente-

rade sig. Mot detta sednare stridde de Franska sederna; derföre togo sig (ej auctoriserade) sällskaper rättigheten att föreslå Candidater; och det vore bättre att göra denna rättighet laglig och öfverlemna den åt en del af de väljande. Efter dessa och dylika sofismer, föreslog talaren, att lagförslaget måtte antagas. Genast framträngde en stor mängd ledamöter och läto antekna sig att talas; 84 emot och 33 för förslaget. Gen. Poy, som begärt ordet redan för antekningarna, yrkade tryckning af Utskotts betänkandet tillika med en lista på alla väljande i Frankrike, hvori de högst beskattade skulle utmärkas. Detta sista bestriddes, under förfärligt larm. Det förra beslöts. Dagen för debatternes början utsattes till d. 15.

Anklagelse-kammaren har ogillat Stads-tribunalets råds-kammäres utslag angående national-subscriptionen, och under Assis-rätten ställt Hr. Pajol, Etienne, Odillon-Barrot, Merilhou, Joly och Gévaudan, tillika med Tidnings-redactörerna. -- 29 tryckfrihets-rättegångar äro nu anhängige. Skrifter indragas, författare arresteras ännu dagligen.

Hr. Mannel har i hemliga Utskottet omtalat en ytterst märkvärdig händelse. Prefecten i Puy de Dome, Hr. Harmand, har svarat Grefve Becker, som han exilerat och som framvisade ett gynnande bref från Ministrarna: jag bryr mig icke om Ministrarna, utan handlar enligt Prinsarnas befallning.

Natten mellan d. 6 och 7 har man arresterat en f. d. Capitaine, Gravier, som i en af portarna till galleriet lade ett krut-paket och höll på att deri sätta en brinnande cigarre. Polisen hade väder derom, och några medbrottslige äro häktade.

America. Pueyrredons styrelse i Buenos Ayres hade redan förlorat folkets kärlek en tid förr än han nedlade Directoratet; genom Rondeau's, sin väns, insättande till interims-Director, tänkte han att bibehålla sitt inflytande. Detta tåldes, i förhoppning, att Kamrarna skulle sammankallas i November; men Regeringen fördröjde detta, under förebärande af Spanska expeditionen och Monteneros, såsom hinder. Folket nyttjade då Rondeaus frånvaro, under hans tåg mot Monteneros, och verkställde förändringen, efter aftal med provinserna Cordova och Tucuman; de af regeringen tillsatta ståthållare afsattes. Belgrano, Tucumanska arméens befälhafvare, skickade Öfverste Bustos till Buenos Ayres, på en omväg, för att icke stöta på

Rondeau, hvars trupper imidlertid icke voro folkets sak mindre tillgifna. Aguirre sattes till interims director och det tros, att den allmänt älskade Gen. S. Martin blifver vald. Denne har dock ingen ärelystnad, utan mera böjelse och lal-leuhet för expeditionen mot Peru. Händelserna i Buenos Ayres torde icke nödvändigt hafva något inflytande på Chile, hvars Öfverste-Director, O'Higgins, är lika mycket vän af S. Martin som af Pueyrredon. En congress i Chile torde dock komma att sammankallas.

Från krigs theatern omkring Caraccas äro underrättelserna stridiga. Enligt en af d. 15 Mars från Amiral Brion, stod Bolivar då i Ortiz med 11,000 man, hvaremot Morillos här så samman-smältat, att man snart hoppades Caraccas in-tagande.

Mellan la Torre, en af cheferna i Banda Oriental, och Portugisiske Generalen Abrea blef d. 22 Januarii en slagning levererad nära Uruguay, på gränsen mellan Brasilien och Paraguay. Portugiserne fingo en fullkomlig seger och Artigas's folk flydde i stor oordning.

Då Redactionen af denna tidning går att anmäla dess fortsättande, bör den kan hända icke neka sig att yttra några ord, som ingifvas af den erfarenhet, det ännu så kort tid fortsatta företaget erbjudit.

Om tidehvarvet för oss icke är alldeles främmande, så kunna vi ej misstaga oss deri, att redligheten, mer än någonsin, blifvit en beståndsdel af förtjensten. Och hemligheten är lätt förklarad. Konsten att bedraga stiger med uplysningen, så länge den förra förmår hafva ett steg fram för den sednare. Men när ljuset börjar utshinna konsten och blott någon gång lyckats att blicka in i dess gömmor, så skall konsten emot ljuset evigt möda sig förgäfvat. Bedrägeriet skall falla; ärligheten ensam gå trygg i dagens strålar.

På denna punkt står redan vårt fädernesland. Den som vill offra på dess altare, offra med rena händer. All snillets magt skall icke frälsa honom, derest han, med det heliga namnet på tungan, bär i sitt hjerta endast sig sjelf, sina egennyttiga afsigter, sin feghet, sitt beroende af myndighet och fördomar. Folket skall genomskåda honom; och äfven då, när han skulle vilja tala upriktigt, skall förtroendet fly honom. Af alla de vapen, hvarmed han beklädt sig ur författare-politikens gamla rustkammare, skall han ej finna ett enda, som icke sviker hans hopp, som ej vägrar honom den tjänst, det ännu för få år tillbaka mäktade göra. Satirens udd, riktad mot sanning och rätt, skall återstudsas mot sitt upphof. Svulst och bevekliga fraser, använde att skyla vrånghet och öfverträdelse, skola plötsligen sakna sin klang, och med ett skorrande missljud stöta alla sunda öron. Smädelsen, sanningens svurna fiende, smädelsen sjelf skall mer och mer förlora äfven den lättsinniges bifall, i den mån denne erfar, att sanningen ej behöfver smädelsens drägt och aldrig under den utträttar, något godt; men att hvarje steg, hon med ohöljdt anlete lyckas att taga, är en gifven seger, som ej mer kan henne frångryckas.

Gynnade af ett sådant tidevarfs anda och af sjelfva den oinskränkta tillförsigt, hvarmed vi utan all betänklighet öfverlemnade oss åt sanning och öfvertygelse, kunna vi ej frestas att afvika från den bana vi beträdt. Om vår erfarenhet bekräftat, att sanningens magt är ensam tillräcklig för sitt försvar; hvarföre skulle vi väl, efter en ännu närmare bekant-

skap med denna magt, mindre förtro oss åt hennes skydd, eller begära att ställa oss under någon annans? huru skulle vi kunna befara, att det interesse, som de föremål börjat väcka, hvarmed vi selsatt oss, kunde hos allmänheten minskas, och ej fastmera måste allt framgent tilltaga?

Må då endast våra ringa krafter förmå att utbilda sig, i den mån, som detta interesse utvecklas och stegrar sina fordringar. Vår pligt är att söka utvidga vår kännedom af fäderneslandet och dess angelägenheter. Så vidt detta lyckas och dessa stora ämnen ej uphöra att väcka medborgares deltagande, våga vi hoppas, att intresset af vårt blad ej skall kunna aflaga.

Prenumerationen sker, såsom förra gången, i Stockholm på Deleens & Comp:s Boklåda, med 3 R:d b:co för 52 numror.

Slutligen får Red. tillkännagifva att, som tidningens ändamål är att följa ämnen af allmänt interesse för fäderneslandet, så kommer, i händelse Riksdag skulle inträffa, berättelse om Riksdags-ärendernas gång att inflyta, så skyndsamt och fullständigt, som möjligt är. Man inser lätt, att i sådan händelse, tidningens vidd måste ökas och följaktligen äfven priset. Priset för det härigenom ökade arkalet blifver efter samma beräkning, som nu äger rum. Red. är öfvertygad, att resp. prenumeranter icke ogärna skola se en sådan utvidgning i planen, då fråga är om ett så medborgerligt intressant ämne, som rikets representanters öfverläggningar.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 29 Maji.

Sine ira, studio et metu.

STATS-EKONOMI.

Frågan om förändring af skjutsväsendet, det vill säga af sättet till resandes fortskaffande i Sverige, har gjort ett steg framåt. Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegium har under den 5:te innevarande Maji afgifvit sitt underdåniga utlåtande öfver de af Rikets Ständer gemensamt och Bondeståndet särskildt både vid 1815 och 1817 års Riksdagar för Kongl. Maj:t framlagda underdåniga önsknningar och förslag i detta ämne.

Hos hvar och en, och i synnerhet den, som tror saken vara af någon vigt, kan den frågan upkomma, om icke det underdåniga utlåtandet kunnat medhinnas på något kortare tid, från den 5 Junii 1818, då den sista Kongl. remissen är givnen, och om icke dessförinnan de nådiga remisserne af den 15 och 31 Augusti 1815, gifne på de under det årets Riksdag inkomna underdåniga önsknningar, kunnat vara besvarade. Det är således angeläget att här om upplysa.

Kongl. Collegium har funnit 2:ne frågor äga ett nära och oskiljaktigt sammanhang: den ena om forvagnars inrättande, som vid sista Riksdag blifvit föreslaget; och den andra om håll- och reserveskjutsens indragning och besörjande under entreprenade, hvartill redan hos Rikets Stän-

der vid 1809 års Riksdag underdånigt förslag blifvit gjordt. Det är detta sammanhang, som vållat dröjsmålet; ty den senare frågan har uppehållit den förra.

Dermed har, enligt det underdåniga utlåtandet, så tillgått, att sedan Kongl. Maj:t genom nådigt Cirkulärbref den 18 Augusti 1810 ålagt Dess Belallningshafvande att, efter deri utstakade grunder, öfverlägga med länens skjutsskyldige jordägare å landet och borgare i städerna om möjligheten att indraga håll- och reserveskjutsen och om besörjande deraf genom entreprenade, der lokalen sådant medgäfve, samt inom fyra år derefter *) hvar för sitt län till Kongl. Maj:t inkomma med underdåniga berättelser om verkställigheten deraf, jemte förslag, huru skjutsningsskyldigheten i framtiden må förändras; så har ej allenast, efter fem års förlopp, eller vid ankomsten till Kongl. Collegium af Kongl. Maj:ts den 31 Aug. 1815 gifne nådiga remiss, verkställighet af högstberörde nådiga Cirkulärbref saknats för alla län, utom Upsala, Södermanlands och Östergötlands, deraf Kongl. Collegium blifvit förordnadt att stanna vid en underdånig hemställan om nådigt förståndigande till vederbörande Landshöfdingar, att fullgöra den nådiga föreskriften, utan har Kongl. Collegium ännu

*) Förmodligen efter det Kongl. Brefvets datum.

vid emottagandet af 1818 års nådiga Remiss å Ständernes och Bonde-Ståndets vid sista Riksdag afslåne underdåniga skrivelser, funnit samma hinder för målets handläggande, nemligen att åtskillige Landshöfdingar icke till Kongl. Maj:ts inkommit med de i 1810 års nådiga Cirkulär anbefallda underdåniga berättelser; hvarföre Kongl. Collegium uti underdånig skrivelse den 5 October 1818 måst anmäla, sig icke heller då vara i tillfälle att kunna dess infordrade underdåniga utlåtande i ämnet afgifva.

Uppå skedde erinringar hafva ändtligen samtliga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, utom Landshöfdingen i Jemtland, inkommit med deras underdåniga yttranden, hvilka uti nådigt Bref af den 24 Augusti 1819 blifvit Kammar-Collegium tillstälde, hvarigenom således Collegium först kom i tillfälle att lägga hand vid saken. Huru länge de Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som på nie år gjort, hvad de enligt nådig befallning bordt göra på fyra år, skulle dröjt, i fall de icke fått de omtalte erinringarne, står hvar och en fritt att gissa. Vi hafva någon gång talt om nyttan af vederbörandes hörande i allmänna ämnen. Det exempel, vi nu framlagt, kan vara så godt som något annat.

Föremålen för Kongl. Kammar-Collegii utlåtande hafva, såsom nämndt är, varit dels de från Konungens Befallningshafvande inkomne berättelser, i anledning af 1810 års Kongl. Cirkulärbref, och dels de underdåniga förslag, som vid våra två sista Riksdagar till Kongl. Maj:ts inkommit. Vid båda dessa tillfällen hafva Rikets Ständer och Bonde-Ståndet framgifvit särskilda underdåniga önskingar.

Sistnämnde Stånd anhöll år 1815 (enligt Kam. Coll. underd. utlåtande) "om Kongl. Maj:ts vidtagande nådiga åtgärder, hvarigenom gästgifveri-skjutsen i Riket,

"så vidt det sig göra låter, måtte besörjas under entreprenad och den då varande skjuts-legan förhöjas till ändamålets befrämjande." Ständerne åter önskade i underdånighet, att "i anseende till den ojemna fördelning, som å flere orter skall äga rum, af håll- och reserveskjuts-skyldigheten, en närmare reglering deruti måtte få anställas, hvarigenom den ena skjuts-skyldige ej blefve mera besvärad än den andre, skjutshållen, der sådant utan olägenhet kunde verkställas, förlagde till två mils, dock ej längre, afstånd från hvarandra, samt gästgifvaregårdarne å de mindre befarnе vägarne, der det lämpligen ske kunde, indragne och de dit anslagne håll- och reservelag i stället förlagde till de bibehållne gästgifverierne."

Det hos Bonde-Ståndet gjorda förslag om skjutsens bestridande genom entreprenad var således redan då ogilladt af öfrige Stånden — och sådant med rätta; ty en dylik entreprenad måste vara den sämsta bland alla uptänkliga utvägar att förbättra vårt skjutsväsende.

Vid sista Riksdag hafva Rikets Ständer i underdånighet anmält, "hurusom flere motioner hos dem blifvit väckte angående den för Sveriges jordbruk viktiga fråga om nu varande skjuts-inrättnings bestånd eller möjliga förändring, och att Rikets Ständer väl funnit det sätt, hvarpå skjutsningsskyldigheten, särdeles hållskjutsen, nu är inrättad, vara den tyngsta börda för Svenska jordbruket, men också, att uphäfvet af en inrättning, som ifrån urminnes tider tillhört nationen*), och

*) Det skall då vara svårt för det arma Sverige att mista en plåga derföre, att det länge dragit den? Kunde man ej så gerna säga, att det är ej hälsosamt att blifva frisk, sedan man alltför länge varit sjuk?

"liksom införlifvat sig, ej mindre med sät-
"tet att sköta handel och näringar, än med
"sjelfva folkets vana och lynne *), bör
"med stor varsamhet företagas, om ej bryt-
"ningen skall bli för stark, resultaten
"falska, och det goda ändamålet just der-
"igenom förfelas **).

"Af de tvenne utvägar, som i detta
"fall framställde sig" (fortsar utlåtandet)
"nemligen enskilda entreprenader af skjuts-
"inrättningen, sådan den nu är, och all-
"männa forvagnar, hade dock Rikets Stån-
"der hufvudsakligen fäst sig vid den se-
"nare, då den förra, tillstyrkt af 1809 års
"Ständer, och på flera ställen utjuden samt
"äfven försökt, icke syntes hafva uppfyllt,
"hvad man väntat, ehuru den i en fram-
"tid och sedan saken kommit i vederbörlig
"fart, förmodades så här, som i andra län-

*) Om kroglesnad, lättsinnighet, vidskepelse,
afund, lättja, tröghet, oläraktighet, hvilka la-
ster som helst, med ett ord, *införlifvat sig*
med ett folks vana och lynne; skall då,
exempelvis, detta blifva en orsak till betänk-
lighet mot anstalter, som tjena, att utrota
dessa laster? Så mycket värre, om vana och
lynne möjligtvis kunna förledas att gynna och
fästa sig vid hvad som icke duger. Vi tro
ej, att sådant inträffar med det förnuftiga
svenska folket; men om det vore möjligt, sä-
ga vi; så blefve detta blott ett skäl mera, att
skyndsamt och med alla krafter utrota det
odugliga, som hade en förförisk verkan.

***) Om den odugliga skjuts-inrättningen, denna
tyngsta börda för svenska jordbruket, en
gång utdrifven, skulle återkomma; då endast
vore *det goda ändamålet förfeladt*. Detta
vore åtminstone den värsta möjliga händelsen.
Man kan icke begripa, i hvad måtto detta är
farligare, än om förändringen alldeles icke
skulle ske. Således i fall *varsamheten* skulle
kunna bli så stor, att alldeles ingen ting fö-
retoges, vore dermed ej annat vunnit, än
just det förfelade, som varsambeten syftade
att undvika.

"der, blifva det säkraste botemedel ***);
"hvarjone Rikets Ständer yttrade den ön-
"skan, att försök måtte anställas på en el-
"ler flere af de största stråkvägarne med
"en forvagns-inrättning, som någorlunda
"svarade emot behofvet †), samt dermed
"förenade underdånig hemställan om före-
"gående undersökning ††), efter nådigt godt-
"finnande, antingen genom Kongl. Maj:ts
"Befallningshafvande uti dit hörande län,
"eller genom någon annan publik auctori-
"tet, till hvilken ärendets befordran i det
"hela updroges. Efter Rikets Ständers tan-
"ka skulle ock sakens framgång hufvud-
"sakligen bero på en sådan förberedelse †††),
"emedan denna eljest här alldeles okända

***)) Skjuts-inrättningen, sådan den nu är, men
ställd på entreprenade, skulle således åter-
komma, endast förberedd genom forvagnar? —
Bevare Gud! Kan detta verkligen vara Ri-
kets Höglofl. Ständers mening? Nej, lika lit-
tet, som denna vidunderliga inrättning i an-
dra länder (om den någonstädes finnes mer
än här) varit eller är något *botemedel*, lika
litet kunna vi frukta, att den någonsin skall
återkomma, om vi en gång lyckligen och väl
blifva henne qvitt. Men forvagnar på entre-
prenade dem skola vi säkert få med tiden;
ty sådana kunna af entreprenörer hållas, och
med fördel hållas, endast någon erfarenhet i
ämnet hunnit beredas genom forvagnar, fort-
skaffade, till en början, med hållskjuts, derest
entreprenörer saknas.

†) Det vill förmodligen säga mot antalet af
resande.

††) Undersökningen skulle väl föregå försöket?

†††) Det vill då säga på den *föregående un-*
dersökningen. Det måste vara här, som den
stora varsamheten skall äga rum. Meningen
kan väl icke vara annan, än att upgöra en god
plan, innan man försöker. Om försöket sedan
misslyckas; så får man undersöka felet i pla-
nen och ändra den eller afstå från företaget.
Ty att försöket skall göras, derom är ju me-
ningen bestämd.

anstalt *) kunde ty förutan misslyckas genom föreningen af de nu gällande fördomar och de svårigheter, som ofelbart skola yppas vid en oförberedd verkställighet; och ehuru fördelen af den nu i underdånighet föreslagna inrättningen icke kan sättas i tvifvelsmål **) och således statens allmänna bidrag dertill fördras ***), funno likväl Rikets Ständer detta bidrag icke kunna bestämmas eller någon tillgång för en inrättning af denna art anslås †) förr, än planen hunnit utarbetas och ett bestämdt förslag för Rikets Ständer framläggas ††); men då förslaget alltid blifver för vågsamt för enskilde och för kostsamt och betungande för staten att med blotta penninge-understöd besörja; så ansågo Rikets Ständer intet hinder möta, att till lättnad för båda och såsom hjälpmedel till sakens nödiga fart, den nu varande håll-

skjutsen, der den finnes, och i vidrigt fall reserveskjutsen †††), må få användas till forvagnarnes fortskaffande efter skedd undersökning om deras användbarhet på hvarje särskild local; dock att, till undvikande af collision och intilldess det blifver utrönt, huruvida forvagns-inrättningen kan uppfylla nu gällande skjutsordnings ställe †), håll- och reserveskjutsen icke annorlunda dertill uptages, än att deraf överblijver tillräcklige medel till resandes fortskaffande efter förra författningar †**), ävensom att allmänna Postinrättningen dermed för det närvarande icke må sammanblandas, ej heller förra författningarne derom i någon mån rubbas, ehuru det må ankomma på undersökning, huruvida båda inrättningarne kunna förenas och deri-

*) För mängden svensk man är den visserligen icke okänd. Alla de, som utomlands rest på forvagnar, hafva ägt tillfälle att öfvertyga sig om dess möjlighet. Och omöjligt är det, att bland Rikets Höglofl. Ständer nödig kunskap derom skulle saknas.

**) Nej, den kan ej sättas i tvifvelsmål.

***) Fordras det, eller fördras det icke?

†) Ingen ting annat behöfver anslås, än hållskjuts — och den icke ens så stor, som den redan finnes. Se Bonde-Ståndets underdåniga Skrifvelse, införd i N:o 11 och 12 af denna Tidning. Också vore det väl den högsta örfm-lighet att begära ett allmänt bidrag till resandes fortskaffande. Ett förskott af allmänna medel för att bringa en ny inrättning i gång, är en annan sak.

Det är redan mycket, att man i Sverige, på allmän bekostnad, nyttjar vägarne för in-fet. I andra länder får man betala till deras underhållande, när man vill färdas på dem.

††) Imedlertid skulle då Kongl. Maj:t ingen ting kunna göra vid saken, och således nödgas af-bida ännu en Riksdag.

Att planen skall utarbetas, se der det sanna och rätta. Derhän måste det syfta, då Kongl. Maj:t anbefaller ett underdånigt ut-låtande i ämnet. Och framför allt, när ett Riks-Collegium anlitas, måste Kongl. Maj:t kunna vänta att se framlagdt ett fullständigt begrepp om den i fråga varande inrättningens beskaffenhet och om de bästa och mest användbara slag deraf som i andra länder finnas. Detta är likväl någon ting, som alldeles saknas i Kongl. Kammar-Collegii underd. utlåtande.

†††) Nej, för ingen del reserveskjutsen. I intet fall kan den umbäras för sådane resandes fort-komst, som ej kunna begagna forvagn. Den måste bestå och svara emot extraposten utom-lands, eller ock ersättas med någon ting an-nat; dock med de indregningar, som genom forvagns-inrättningens utvidgande någon gång kunna blifva möjliga.

†) Sådant kan den aldrig. Den måste alltid hafva bredvid sig en annan inrättning för dem, som behöfva, eller annars åstunda, att be-gagna egna åkdon.

†**) Och hvad är det då, som återstår, att an-vändas för forvagnarne? Något måste lemnas; men något måste väl också vara att för deras behof taga, i fall något skall tagas.

”genom blifva ett stöd för hvarandra in-
”bördes” *).

”Dernäst hade ock Rikets Ständer, i
”likhet med hvad vid föregående Riksd-
”gar skett, i underdånighet förnyat den
”önskan, att gästgifvargårdar och skjuts-
”nings anstalter måtte afskaffas på de små
”vägar, der sådane nu onödigt finnas till
”icke ringa försvärande för jordbruket, äf-
”vensom att afståndet måtte ökas till om-
”kring tvenne mil imellan hvarje kvarblif-
”vande gästgifveri; hvarjemte och ehuru
”Rikets Ständer icke funnit skäl att till-
”styrka bifall å det yrkande, att en skjuts-
”skyldig aldrig må kunna åläggas annor-
”städes än vid gästgifvaregården emottaga
”den resande, hade Rikets Ständer likväl
”ansett, att någre af de ifrån härom gäl-
”lande författningar oskiljaktiga olägenheter
”kunna förekommas genom det stadgande,
”hvilket ock blifvit hemställt till Kongl.
”Majts nådiga bifall, att nemligen gäst-
”gifvare icke är skyldig lemna hästar till
”något från sjelfva ombytet afskildt stäl-
”le, utan på skriftelig requisition af hus-
”värden eller den dess ställe företräder,
”hvilken ifrån det ögonblick, då skjut-
”sen på dess gård anländer, ikläder sig
”gästgifvarens pligter och ansvar, så väl
”uti hvad som angår den resandes pass,
”fortkomsträttighet och öfriga upförande,
”som de skjutsandes rättigheter och skyl-
”digheter, i enlighet med hvad lag och
”författningar derom bjuda; hvarförutan
”och till undvikande af de flere olägen-
”heter, som upkomma deraf, att ofta in-

”gen inställer sig till hästars återtagande,
”utan en resande nödgas fara ensam, Ri-
”kets Ständer funnit den förklaring öf-
”ver 6:te punkten i Kongl. Brevet den
”28 Junii 1809 vara nödig, att den skjut-
”sande bör åläggas ovilkorligen medfölja,
”när och så ofta han dertill af den resan-
”de påkallas.”

Jemte de nu uptagne hufvud-ämnen
för Kongl. Kammar-Collegii underdåniga
utlåtande, hafva af Kongl. Majt äfven blif-
vit öfverlemnade de af Borgare- och Bon-
de-Ståndet samt särskilde städer och reser-
velag vid gästgifvaregårdar på landet gjor-
de underdåniga anhållanden om tillökning
i skjutslegan. Sedan Collegium upgifvit de
åtgärder, Konungens Befallningshafvande,
hvar i sitt län, enligt deras underdåniga
berättelser, vidtagit i följd af Kongl. Bref-
vet den 18 Augusti 1810, till utredande
af frågan, huruvida håll- och reserve-
skjutsen må kunna indragas och i stället
genom entreprenade bestridas; så yttrar sig
Collegium på följande sätt:

”Af förberörde uppgifter täckes Eders
Kongl. Majt i Näder inhämta, att de för-
sök, som å en och annan ort blifvit vid-
tagne till håll- och reserve-skjutsens ut-
görande under entreprenade, ej medfört
någon åsyftad verkan; att länens skjuts-
skyldige jordägare i allmänhet vägra att
ingå uti detta förslag, af fruktan att kost-
naden dertill skulle tör dem blifva vida
mer kånubar än den, som med nu varan-
de skjuts-inrättning är förenad, och att
Eders Kongl. Majts Befallningshafvande
på sådan grund äfven afstyrkt förslagets
antagande, utom Landshödingarne i Ny-
köpings, Linköpings och Gelleborgs län,
hvilka ansett möjligt att, åtminstone vid de
större farvägar, der hållskjuts nu utgöres,

*) Således ännu en undersökning? Det är då
icke nog, att man genom en undersökning
funnit sjelfva forvagns-inrättningen verkställ-
bar? När forvagnen är i gång, fordras ny un-
dersökning, huruvida han kan bära pestvä-
ls smitta, eller denna skall behöfva särskild skjuts?

kunna ställa skjuts-inrättningen på entreprenade*).

"Att hållskjutsen likväl är bland allmänna skjutsnings-skyldigheter den mest tryckande börda för allmogen och fordrar ändring uti sättet att den utgöra, lærer icke kunna bestridas; ty utom olägenheten, som den hållskjuts-skyldige nu har, att ofta färdas 2 å 3 mils väg **) från sitt hemvist till gästgifvaregården, är han äfven förbunden att der uppehålla sig ett helt dygn, i händelse tillfälle dessförinnan för honom icke yppas att få skjutsa; och sådant kan ej annat än hafva ett skadligt inflytande på bondens egen hushållning, hans hemmans tillbörliga skötsel och sedligheten hos hans söner och drängar, hvilka under denna väntningstid i hållstugorne vänja sig vid kröglefnaden."

"Reserveskjutsen deremot är väl äfven i det afseende tryckande för landtmannen, att den oftare kan påkomma, och det i en tid, då bonden har sine tjenstehjon och dragare vid gårdsbruket mest af nöden ***); men han behöfver likväl icke, såsom den förre, uppehålla sig vid gästgifvaregården i väntan på skjuts, och kan således närmare beräkna ersättningen för den skjuts,

*) Detta synes ganska illa betänkt. Tvertom måste det vara säkert, att olägenheterna af entreprenaden blifva allt större, i den mån som mera skjuts går, och att, om denna sämsta bland alla utvägar skulle någonstades kunna vidlagas; så vore det på de ställen, der entreprenören finge blott ganska litet skjuts att utgöra.

**) Ja, ofta vida mer.

*) Och detta onda är större än det, som ligger i hållskjutsen. Hvarje särskild reserveskjutsning är väl mindre svår än en hållskjutsning. Men att vara reservebonde och äfventyra att få skjutsa hvarje dag, utan åtskillnad, är svårare än vara hållbonde och skjutsa sällan samt på bestämda dagar.

han bestrider †). Dessutom är den till reserveskjuts anslagne, enigt författningarne, fri från kronoskjuts utgörande, hvilket för den hållskjutskyldige ej äger rum."

"Om nu afsigten med hållskjuts-inrättningen från sin första början varit att derigenom så mycket snarare befordra en vägfärandes resa; synes det likväl vara mera billigt att låta honom några timar vänta på hästars inställande vid gästgifvaregården, än att den skjutsskyldige der uppehålles hela dygnet, i saknad af tillfälle att få skjutsa, helst för den förre gifves utväg att genom förebud få skjutsen å viss tid inställd" ††).

"Vid ett sådant förhållande och enär de försök, som blifvit anställdes till håll- och reserveskjutsens bestridande under entreprenade, fruktlöst aflupit, har Collegium trott sig böra underdånigst hemställa, att med reserveskjutsens bibehållande, all hållskjuts vid gästgifvaregårdarne må afskaffas och i stället med reserveskjutsen sammanslås †††), så vidt sådant kan utan hinder

†) Att blott kunna beräkna sina förluster, är dock ingen särdeles tröst, när man ej derigenom kan afvärja dem.

††) Billigheten här af kan icke förnekas. Mätte vi endast kunna instämma med Kongl. Collegium om antagligheten af den utväg, som till obillighetens afhjelpande föreslås!

†††) Nej, denna utväg kan aldrig blifva verkställbar. Kongl. Collegium anförer ju sjelft, att hållskjutsen är förlagd ofta på 2 å 3 mils afstånd från gästgifvaregårdarne. Detta afstånd är på många ställen dubbelt. Men på ganska få ställen lära de hållskjutskyldige hemmanen ligga närmare än en mil från gästgifvaregården. Att använda dessa hemman till reserv och buda skjuts på ett sådant afstånd blir en ren omöjlighet. Och der mycken skjuts går samt hållagen följaktligen äro mest vidsträckta, så att t. ex. 20 å 30 hästar dagligen skulle på 2, 3 å 4 mils afstånd budas, vore ej att tänka på mindre antal af hållkarlar än af

af locale omständigheter eller rubbning af derom redan ingångne öfverenskommelser äga rum *), samt hvad de större farvägarne beträffar, intilldess genom forvagnars inrättande derstädes tillfälle kan blifva att bestämna någon viss tid för hållskjutsens utgörande **); att gästgifvaregårdarne å de mindre befarne vägarne må, der det lämpligen ske kan, indragas och de dit anslagne håll- och reservelag läggas till de bibehållne gästgifverierne ***) till lättnad vid skjut-

dagligen utgående hästar. Någon ting sådant kunde väl ingen gästgifvaregård tåla, om den ock någonsin kunde blifva skyldig att tåla det. Att sammanslå håll med reserveskjuts får man således för ingen del påtänka. Att åter belasta reserve-lagen med en ökad skjutnings-skyldighet, svarande emot den afskaffade hållskjutsen, vore på de flesta ställen att alldeles förstöra dessa reservelag. Det går derföre alldeles icke an, att på det sätt uphäfva hållskjutsen, som Kongl. Kammar Collegium här föreslår. Vid några gästgifvaregårdar, och de mest besökta, finnes icke ens någon reserve-skjuts eller någon tillgång dertill.

*) Detta undantag uphäfver hela regeln. Om någonstädes locale omständigheterna icke skulle göra hinder; så vore det endast på sådana ställen, der skjutningsbesväret redan förut är ganska ringa; och för det stora ändamålet, afskaffande af ett förderligt onus, der det svårast kännes, vore dermed ingen ting vunnet.

***) Äfven på de större farvägarne skulle således hållskjutsen uphöra imedlertid. Visserligen skulle detta, om någon ting, bidraga att påskynda forvagns-inrättningen; ty intilldess skulle, om hållskjutsen nu uphörd, det blifva så godt som omöjligt att resa på dessa vägar. På några stationer vid dessa vägar får man icke ens vänta att efter forvagnarnes inrättande kunna umbära en del af hållskjutsen för samma slags bruk, som deraf nu göres. Man får icke glömma, att hästar måste finnas för dem, som icke kunna eller icke vilja begagna forvagn.

****) Här skola således hållag bibehållas? — Reservelagen åter kunna högst sällan blifva brukbara vid andra gästgifvaregårdar — ja,

sens bestridande derstädes, samt att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till den ändan må undfå nådig befallning, att sedan en sådan undersökning i dessa delar föregått, som 8 §. i Kongl. Förklaringen den 11 December 1766 föreskrifver, om verkställigheten häraf föranstalta."

(Forts. e. a. g.)

kanske aldrig; ty hvilka gästgifvaregårdar ligga väl så tätt tillsammans, att icke budningsvägen från den ena till den andras reserv blefve för lång? — Härmed är dock ingalunda sagdt, att icke de öfverflödiga gästgifvaregårdarnes afskaffande kan vara ganska lämpligt och i sin ordning.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Följande Kongl. Förordning är utfärdad d. 29 April: "Då jag finner rättvist och med grundlagen enligt, att alla tecken af en mindre faderlig regering än den, som jag genom constitutionens besvärjande lofvat mina trogna undersåtare, försvinna; så har jag, med juntans råde, befallt verkställighet af Cortes's decret d. 26 Maji 1813, hvori de, efter flera provinser's åstundna, beslutit som allmän regel: att municipalitets-råden, med vilkor att ingom skada sker, skola besörja om borttagandet af alla feodalismens tecken på dörrar och portar, emedan Spanska folket icke erkänner eller någonsin skall erkänna någon annan suveränitet än nationens egen, och emedan dess ädla stolthet icke lider anblicken af en påminnelse om dess förnedring". Äfven är befallning gifven om verkställighet af Cortes's beslut d. 9 Nov. 1812, angående uphörande af mitas eller mandamientos (ett slags personlig trälldom eller arbets-skyldighet, som Americas äldsta invånare, Indianerne, vore underkastade hos sina nya herrar, Spanjorerna, som sins imellan fördelat invånarne, likasom den jord, desse förut ägt.)

Konungen har befallt, att af de förenta Andalusiska arméerna en ny skall bildas, under D. Juan O'Donoghue's befäl. Under honom commenderar D. Ant. Quiroga, och Arco Agüero blifver chef för Generalstaben. D. 18 Apr. gick en corps lätt artilleri från Cadiz till Leon, såsom escort för en summa af 12,000 Pesos duros, hvilka vore

bestämda till present åt Quirogas armée. — Elio har begärt att få dömas utom Valencia, der han har så många personliga fiender. Castanos, Eguia och Hert. af Alagon bo som priyatmän i Bilbao.

Regeringen har öpnat ett lån på 40 millioner reales. Engelska bankier hade ankommit och tillbjudit ett på 20 mill. pesos d. på billiga villkor; men proviseriska juntan har icke antagit detta, emedan Cortés snart sammankomma och nog skola finna utvägar till statsbehofvens betäckande.

Till följe af de i Cadiz anställda undersökningar om händelserna d. 10 Mars; äro Generalerne Campana och Rod. Valdez, ävensom Öfverstarne för Guis och Lealtad formligen förklarade i häkte och insatta.

Åter berättas, att Navarreserne gärna önska att befrias från Mina. Den besvärsskrift mot honom, som Pamplonas borgerskap sändt till Madrid, är underteknad af en anseelig del af invånarne.

De rykten, som kringlöpa, angående sammansvärjningar, äro dels otydliga, dels stridiga. I allmänhet anses de af söga vikt. Bland annat berättas om en courier, som kommit till Spanska beskickningen i Paris och tillkännagifvit uptäckten af en complott, som velat sälta Infanten D. Carlos på thronen, och i följe hvaraf många arresteringar skett. — Åter påstås, att den sednaste sammansvärjningen, i anledning hvaraf arresteringarne skett i Madrid, skall hafva varit af mera betydelse, än tidningarna vilja medgifva. — Ett uplöpp har i Barcelona ägt rum d. 24 April, tillställt af Fabriksägarna, som upretat på öfverlorderna att fördärfva de utländska varu-magasinerne.

Americanska Ministern, hvilken, som bekant är, lemnat Madrid, skall i Bordeaux hafva funnit för sig depecher från sin regering, som föranlåtit honom att återvända till Spanien.

Gr. Abisbal har blifvit förvisad till Catalonien, med tillåtelse att resa till Frankrike, om han vill.

Frankrike. Acterna i Louvels mål skulle d. 13 föredragas i Pairskammaren. Gravier (som förr skall hafva varit Napoleons spion i Nederländerna, och sedermera i tjenst vid Lanciererna) förhöres dagligen och har upgifvit medbrottsliga. Han har tillstått, att det äfven var han, som förfärdigat den i Tuileri-palatset påtända raketen. En krögare är arresterad, hos hvilken oröstiftare plägade samlas. Man har hos honom funnit namn-

listor, i hvilka öfver hvarje sida varit med pennritad en dolk, sådan som Louvels. Hertiginnan af Berry har yttrat: de hafva velat göra sig en lusteld; jag hoppas, att min kommer att firas inom några månader och förorsaka dem mera sorg, än jag känt förskräckelse för deras.

I Utskottet öfver Vallagen hafva ganska allvarsamma debatter förefallit. Lainé ville förkorta öfverläggningen, eftersom endast tiden ginge förlorad och Utskottets pluralitet ändock icke ändrade sin tanka. Men han måste gifva efter, då Gen. Foy hotade att i Kammaren angifva detta förfarande. Det tros, att förslaget är Villèles och Lainés eget verk. Den förre har i Kammaren yttrat, att han och hans vänner icke skola tåla, att man sökte fördröja ett skyndsamt afgörande af ärendet — emedan Frankrikes lugn fordrade ett snart beslut. Deraf kan man sluta, att alla de liberala, som anteknat sig, säkert icke få tillstånd att tala. — Ultras smickra sig, att Kamrarne skola uplösas genast efter vallagens antagande, och att alla constitutionella inrättningar åter skola gå öfver ända.

Tidningarne hafva fått befallning att icke nämna truppernas flyttningar och marcher. Legionen Nièvre har i hast gått från Lyon till Briançon, emedan, som det säges, soldaterna, vid en mönstring, ropat; lefve Konungen och Chartan. Vid Krigsministären talas mycket om "epurationer", d. v. s. utgäringar af sådana, som man ej älskar, och återinsättning af en hop, som Gouvion St. Cyr satt ur tjenstgöring.

Aldrig har Frankrike varit så öfversvämmadt af ströskrifter, som nu, sedan tidningarne blefvo underkastade censure.

De sistl. är vid Vic i Meurthe departementet uptäckta berg-saltlager erbjuda en oberäknelig rikedom. Man har undersökt deras vidd och mäktighet, och funnit, att de äro en quadrat kilometer breda och åtminstone 103 fot djupa med kristalliseradt salt, samt sträcka sig ganska långt. Det är beräknadt, att lagren lämna tillgång att bryta i tusende år och att brytningskostnaden icke stiger till en centime för skålpundet. Uptäckarne hafva sökt tillstånd att drifva verket.

Stockholm. Sistl. Thorsdag d. 25 dennes slutade H. E. Grefve Eric Runth sin långa och verksamma lefnad, i en ålder af 74 år.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 1 Junii.

Sine ira, studio et metu.

STATS-EKONOMI.

(Forts. och slut från N:o 43.)

Hvad dernäst beträffar den hos Rikets Ständer vid 1818 års Riksdag väckte fråga om försöks anställande å en eller flere af de största stråkvägarne med en forvagnsinrättning; så har Bonde-Ståndet uti en till Eders Kongl. Maj:t vid denna Riksdag afgifven underdånig skrifvelse särskildt yttrat sina tankar i detta ämne och för dess del ansett nu varande skjutsinrättning böra ställas på en bättre fot, så väl till lättnad uti de jordbruket tryckande bördor, som ock till befrämjande af en lindrigare skjutslega för dem, hvilka nöjas att resa utan öfverflöd och prakt, samt till den ändan föreslagit, att sådane forvagnar, som kunna hållas för ett lindrigt pris, emot hvad skjutsen måste kosta, om den skall utgöras af landtmannen, borde inrättas, åtminstone på de vägar, der mer än sex hållhästar på stationen dagligen nu finnas eller så mycken skjuts går, som svarar emot detta hästetantal; att på en sådan forvagn med 3 hästanspann borde 4 resande, hvardera med en kappsäck om 2 till 3 lispunds vikt samt formannen och en postväska om 10 till 12 lispund skjutsas; att i den mån tyngden medgäfvæ, kunde paketter och kappsäckar få plats och under skjutshållares och

formäns ansvar fortskaffas mot viss betalning efter vigten; att afståndet imellan hvarje forvagnsstation ej borde vara mindre än 3 mil, samt att vagnen, som borde inrättas med säten på fjädrar och ett tak af läder eller, i brist deraf, vaxduk eller buldan, till skydd mot regnväder, skulle gå genom natt och dag, endast med så långt uppehåll på hvarje station, som fordrades för ompackningen af varorne och de resandes förplägning. Härigenom skulle, efter Bonde-Ståndets tanka, då hvarje person efter nu gällande skjutsordning behöfver minst en häst, hvar fjerde hållhäst på hvarje forvagnsstation kunna besparas, hållet vid hvar annan nu varande gästgifvaregård umbäras; skjutsningsbesväret minskas med $\frac{1}{2}$ af nu varande hållskjutsen, samt hela postföringsbesväret afskaffas*), utan någon minskning i de resandes antal, men med en ny och betydlig fördel för allmänna communicationen**); äfvensom postgång och resor med dessa vagnar skulle ske fortare, än som nu i allmänhet inträffar".

"Kammar-Collegium finner väl ock;

*) Nemligen allt detta endast på de vägar, der forvagnsinrättningen låte verkställas sig, såsom sjelfva den underdåniga skrifvelsen af Bonde-Ståndet också uttryckligen innehåller. Se N:o 11 af denna tidning.

**) Bestående uti tillfället att skicka varor, utan att någon person behöfde medfölja. Se N:o 11.

för sin underdåniga del, att om något försök med forvagnars inrättande å de större stråkvägarne skulle kunna lyckas och äga framgång, bör ej mindre hållskjutsen, der den finnes, och i annat fall reserve-skjutsen, är äfven allmänna post-inrättningen, dertill lemna gemensamt biträde; ty utan detta skulle för ett sådant försök flere hinder och svårigheter möta; men innan Eders Kongl. Maj:t härom stadgar Dess nådiga beslut, synes nödigt, att Öfverpostdirektören sig i underdånighet yttrar öfver så väl Rikets Ständers som Bonde-Ståndets särskilda underdåniga förslag i detta ämne, och dervid uppgifver, på hvilka af de större stråkvägarne försök skulle kunna till en början anställas med en post- eller forvagns inrättande *); huru många gånger och vid hvad tid postvagnen med tre eller fyra hästars anspann borde gå fram och åter **); hvilka poststationer eller ombytes-

ställen kunde härtill utses ***), och de posthemman på hvarje station indelas †), som med biträde från håll- och reservelagen komme att skjutsen bestrida, samt hvad i öfrigt till postens säkra gång och fortskaffande vore nödigt att dervid iakttaga ††).

”Vidare har hos Eders Kongl. Maj:t Bonde-Ståndet vid 1818 års Riksdag i underdånighet sökt ådagalägga, med hvad kostnad och förlust för allmogen så väl håll- som reserveskjutsen nu utgöres, och huru billigt det vore, att 36 sk. banko milen betaltes i skjutslega för hvarje häst, men likväl inskränkt sin underdåniga anhållan derhän, att denna lega må bestämmas lika med hvad forvagns-legalen, efter skedd beräkning, skulle komma att utgöra, eller 24 sk. banko milen †††).

*) Vi hade trott, att denna fråga vore just den, som väsentligast hörde till Kongl. Kammar-Collegium att utreda och besvara. Öfverpostdirektörsembetet är icke ens, mer än hvar och en annan, skyldigt att känna, hvilka vägar som äro stora stråkvägar, eller icke, hvad antal af resande, som der färdas, hvad skjuts-tillgångar der finnas, eller något annat af det, som hafvudsakligen ingår i valet af de vägar, för hvilka forvagns-inrättningen kan vara lämpelig.

**) När postvagnen, d. v. s. den af forvagnarne, som tillika förer posten, bör gå fram och åter, kan angå Öfverpostdirektionen, ehuru detta för ingen del synes verka på sjelfva planen, helst forvagnar ej kunna komma i fråga annorstädes, än der minst en om dagen kan afgå från hvarje ställe åt hvarje sida som forvagnsvägen går, och hvad dag som helst följaktligen kan väljas till postdag på dessa vägar. Frågan åter om antalet af hästar, hvarmed en sådan vagn bör bespännas, är för Öfverpostdirektionen helt och hållet likgiltig; ty omöjlig blir anspannet för någon forvagn så litet, att ej postväskan kan skjutas.

***) Ligger också utom Öf. post. dir. behörligt. Att alla post-kontor böra vara ombyteställen, förstås af sig sjelft — och med inga andra forvagns-stationer har Postverket att göra, behöfver icke känna dem.

†) Hvilka posthemman som äro att tillgå, och hvar de ligga, känner Kongl. Kammar-Collegium äfven så väl som Öf. post. dir. Men den senare behöfver icke känna, vid hvilka stationer (när forvagnar blifva inrättade) dessa hemman bäst kunna användas, eller hvilka bland dem hafva sådant läge, att deras användande ens kan komma i fråga, i afscende på stationernas blifvande läge. Det är ej nödvändigt, att detta skall inträffa med alla. De öfriga få andra slags onera i stället för postföringsbesväret.

††) Detta är då den enda fråga, hvaröfver Postverkets Öfverdirektör behöfver utlåta sig; och den är för ingen del brydsam. Postillonerna atskaffas. Formannen ansvarar för postväskan. Se der allt. — Men alla de öfriga frågorna skola de väl återremitteras till Kongl. Kammar-Collegium? Och huru många vederbörande skola väl då höras? Och hvad tid skall väl fordras till deras hörande?

†††) Nemligen för hvarje häst, ehuru endast 18 sk. för hvarje plats på forvagnen, cnär fy-

"Härvid förete sig väl de skäl å Bonde-Ståndets sida, att i fråga varande skjuts-skyldighet icke blifvit ålagd jordbrukaren, utan att åtnjuta en deremot svarande ersättning, och att det icke heller vore billigt, att på hans bekostnad genom en låg skjutslega befordra resor i landet *); men då denna lega redan genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 24 sistl. Augusti blifvit ökad till 16 sk. banko milen för hvarje häst, anser Collegium sig icke äga anledning att i underdånighet tillstyrka någon vidare förhöjning, särdeles som de olägenheter vid håll- och reserve-skjutsens utgörande, med afseende hvarå Bondeståndet beräknat den högre skjuts-legalan, kunna till större delen försvinna, i händelse hållskjutsen, på sätt i underdånighet tillstyrkt är, varder indragen eller åtminstone ställd på en säkrare och för den skjutsskyldige mindre tryckande fot **)."

Hvad som nu följer, angår särskilda till Kongl. Collegii utlåtande remitterade underdåniga ansökningar, hvarmed vissa städer och gästgifverier å landet till Kongl. Maj:ts inkommit, att få skjutslegan ökad till 24 sk. banko milen för hästen. Detta afstyrkes. Men en förhöjning till 20 sk., eller lika med hvad städerna nu i allmänhet bestås, tillstyrkes för skjutsen vid de närmast Stockholm belägne gästgifvaregårdar,

ra personer skola åka efter tre hästar. Se den underdåniga skrifvelsen i N:o 11.

*) Se här ett Embetsverk, som i en förut med så mycken folkförtryckande fördom ofta behandlad fråga yttrar sig med övöld och utan tecken till den embets-aristokrati, hvaröfver klagan ej sällan höres.

***) Dessa skäl vore visserligen af vigt, derest hållskjutsens indragande, på sätt Kongl. Collegium i underdånighet tillstyrkt, kunde gå i verkställighet; men härom åberopas, hvad som af oss redan är i detta afseende anmärkt.

hvilka redan enligt 1734 års Gästgifverierordning ägt rätt till en högre skjutslega, än som stadgades för öfriga gästgifverier å landet.

Utdrag ur en besvärs-skrift, ingifven till Kongl. Kammar-Collegium d. 16 Augusti 1817 *).

Endast från en olycklig vana, att skrämsigt handtera allmän hushållning och utöfva förmyndare-vård öfver närings-friheten, lärers kunna härledas den hos vissa Embetsmän inritade fördom om sågqvarnars skadlighet för skogarne, hvaraf Tit. vid behandling af frågor om dylika inrättningars anläggande icke sällan torde komma i erfarenhet. Så vida likväl svenska skogshushållningen, i alla tider vanvårdad genom en allmän sorglöshet hos landets ärvänare, ofta illa bedömd i de författningar, som till dess uphjelpande utkommit, och ej sällan af enskilda vinningslystnaden upsåtligt förvriden, någon gång skall resa sig ur sitt djupa förfall och Sveriges skogar räddas från allmän förödelse; är det åtminstone nödvändigt, att fördom och vidskepelse, i detta såsom i andra ämnen, lemna rum åt sundt förnuft, och att de, som handhafva lagar och stadgar, lära i sitt välmenta nit, att skilja mellan den omvårdnad som skadar, och den som gagnar, att studera författningarnes ändamål och icke tro, att genom hvarje blind tillämpning af bokstafven, som synes gå ut på besparing, en verklig besparing vinnes, el-

*) De allmänna sanningar, som innehållas i denna besvärs-skrift, anse vi så mycket mer förtjena allmänt bebjertande, som få stats-ekonomiska ämnen finnas, hvarj meningarna i allmänhet varit förvändare, än skogshushållningen.

ler att allt möjligt intrång i en jordägares frihet vid användandet af sitt goda är det bästa sättet, att afhålla honom från dess förstörande.

— — — — —
— — — — —
Sedan jag på detta sätt sökt undanrödja alla de anförde skälen för Konungens Befallningshafvandes beslut; måste jag dock ännu taga ett steg tillbaka, för att närmare utveckla min mening om den sats, som Konungens Befallningshafvande drivit uti 4:de punkten af Resolutionen: att neml. skogarne aftyna, och att sågqvarnar kunna vara skadliga för dem. Om än detta vore sant; skulle det likväl, så vidt jag känner, icke efter någon lag tillkomma Konungens Befallningshafvande, att deremot vidtaga något hinder i afseende på skatte och frälsehemmans skogar, eller sådana som nu endast äro i fråga. Formaliteter och undersökningar vid sågars anläggande på dylika hemmans ägor och för deras behof syfta endast på bevarande af grannskapets öfrige sågvarn-ägares och jordägares rättigheter, att dem ej må ske skada genom updämningar eller intrång i deras tullrättigheter, samt att Kronans rätt till inkomster behörigen iakttages, der den äger rum. Men ett påtagligt missförstånd måste det vara, om föreskrifterna angående dessa undersökningar utsträckas till ett förmynderskap öfver enskilda skogars användande, hvilket, enligt nu gällande Skogsordning, beror helt och hållet af jordägarna sjelfva.

Jag antager dock, att härmed förhölle sig helt annorlunda, och att jag, till vinnande af mitt ändamål, behöfde visa, att min såganläggning icke kan blifva skadlig eller bidra till skogarnes aftynande. Då skulle jag söka visa, att hvarken denna eller andra såg-anläggningar i allmänhet kunna det; och det torde tillåtas mig

att genom några framkastade idéer sätta Tit. i tillfälle att döma, huru jag skulle komma ut med detta företag.

Man klagar, att Sveriges skogar förstöras allt mer, och att det ser ut, som om folket hatade dem. Det är sant, att der all skog redan är förstörd, visar folket föga lust att återplantera eller att vårda hvad som vill uppvexa. Der är icke fråga, att hjälpa saken genom besparing, och på sådana orter är det icke, som förbud mot det ena eller andra sättet af skogens användande kan verka till ändamålet. Stadgarna om såg-anläggningar äro endast tillämpliga, der förödelsern ännu ej hunnit sin höjd och något finnes att använda. Sådant äger nu för tiden endast rum i bergsbygder och de orter, som äro mindre tjenliga för åkerbruk, och hvarest folkets utkomst till en betydlig del beror af skogarnes alster. Der känner folket också bättre värdet af skogen, och fredar den verkligen, fastän på olika sätt, allt efter det bruk, folket lärt sig att göra deraf. Så t. ex. vårdar Smäländingen i allmänhet sin skog till dess den är tjenlig att svedjas; ty han vet icke, eller vill icke veta något nyttigare bruk deraf. Han hvarken hatar eller vanvårdar skogen. Men han ser ej heller, och vill icke se, huru ej allenast skogen, utan också markens skogsbördighet så i grund förstöres genom svedjandet, att hela Smälands skogsmark slutligen skall stå, liksom stora sträckor redan göra, afklädd all vextgifvande jord, endast med stenar och grushotten i behåll, så att det svårligen står att beräkna, om någonsin, eller efter huru många århundradens förlopp, någon ny förmåga af vegetation der skall finnas. På detta sätt aftyna Smälands skogar, fastän der visserligen sågas mindre bräder, än i någon annan skogsort af Riket.